نگاه

استراتژی جدید ایالات‌متحده آمریکا در خاورمیانه

آزاد حاجی‌آقایی

● بدون گمان تمامی تحلیل‌ها و سیاست‌گذاری‌های مرتبط با خاورمیانـه، تحت‌تأثیر دو رویداد بهارعربی و پیدایـش گروه داعش قـرار گرفته‌انـد؛ تا جایی‌که می‌توان گفـت هرگونه تحلیل و سیاسـت‌گذاری در سطح خردوکلان بدون درنظرگرفتن این دو رویداد در برهـه کنونی، محلی از اعراب ندارد. درهمین‌راسـتا، اخیرا ایالات‌متحده آمریکا و اندیشکده‌های فکری آن نیز متأثر از این دو تحول به بازبینی در استراتژی‌های جدیـد خـود در خاورمیانـه پرداختـه و راهکارهای جدیدی را برای فائق‌آمدن بر مشـکلات این منطقه و تداوم هژمونی خود، در پیش گرفته‌اند.

در ایـن اسـتراتژی جدیـد که از سـوی مؤسسـه تحقیقاتی واشـنگتن و با همکاری پنج نفر از اعضای دموکـرات و جمهوری‌خـواه آمریـکا طراحی شـده است، پیش‌بینی شده که ایالات‌متحده آمریکا نیازمند اتخـاذ اقداماتـی در راسـتای ممانعت از فروپاشـی سیسـتم دولتـی خاورمیانـه و مقابلـه بـا خیـزش افراط‌گرایی اسـلامی در هر دو شـکل شیعی- سنی آن است. این اسـتراتژی جدید که از سوی دو مشاور پیشین امنیت ملی آمریکا، «ساموئل برگر» و «استفان هادلی»، سفیر پیشین آمریکا در عراق و ترکیه «جیمز جفری»، «دنیس راس» و «رابرت سـاتلوف» طراحی شـده اسـت، توان تأمین منافع سیاسـت‌های آمریکا طی دهه آتـی را دارد. به باور این طراحان، منازعات چندسـویه و هم‌پوشـاننده موجود در منطقه، بسیار بیش از دولت‌های منطقه، تهدیدزا به‌شمار می‌روند. ازاین‌رو، این اسـتراتژی جدید بر این باور است که کل معمـاری سیسـتم دولتی در خاورمیانـه در معرض خطر قرار گرفته اسـت و اگر این روندِ تضعیف تداوم یابـد، این کشـور مجبور بـه اعمـال زور نه‌تنها علیه دوسـتان منطقـه‌ای، بلکه علیه مخالفـان این طرح در داخـل آمریـکا نیز خواهد شـد. درعین‌حـال، این اسـتراتژی جدیـد، حاکی از این نکته مهم نیز اسـت که آمریکا نیازمند چشـم‌اندازی اسـت که در آن، این کشور خواهان تضعیف اسلام‌گرایان سنی و شیعه در منطقه برآمده است.

به باور طراحان، این اسـتراتژی جدیـد، تمرکز بر شکسـت داعش در زمین و تصرف قلمرو سـرزمینی این گـروه، می‌تواند بـه کاهش محبوبیـت این گروه منجر شـود. از این‌رو در این اسـتراتژی جدید، نیروی هوایی آمریکا با همگامی نیروهای زمینی کشورهای عربـی، می‌توانـد جایگزین مناسـبی بـرای نیروهای مداخله زمینی آمریکا در منطقه خاورمیانه به‌شـمار رود.

تقویت مناسبات آمریکا با مصر نیز از دیگر خطوط اصلی این اسـتراتژی اسـت، چراکه بدون مناسـبات آمریـکا با مصر، هیچ اسـتراتژی دیگری برای تقویت نظام دولتی در خاورمیانه متصور نیست. در ارتباط با اسرائیل نیز این استراتژی ارتباط هرچه نزدیک‌تر کاخ سـفید با تل‌آویو را با چراغ خاموش مدنظر قرار داده اسـت. به‌نظر طراحان این سیسـتم، تـداوم حمایت آمریکا از اسرائیل، ناشی از تعهد آمریکا به حمایت از کشورهای دوست در منطقه است.

شـاید بتوان گفت با توجه به اتخاذ این استراتژی جدید از سوی آمریکا، می‌توان شاهد گسترده‌ترشدن جنگ نیابتی در منطقه و پیامدهای پیش‌بینی‌نشده‌ای از آن بود. شـاید به همین دلیل نیز باشد که طراحان ایـن اسـتراتژی جدیـد، در خاتمـه تأکید داشـته‌اند ایالات‌متحده آمریکا و متحدان این کشـور، باید بسیار تهاجمی در عرصه عمل و مقابله ظاهر شوند.

پروفسور «باب بوکر»، سفیر پیشین استرالیا در قاهره، در گفت‌وگو با «شرق»:

پیش‌بینی تحولات مصر کاری دشوار است

نوژن اعتضادالسلطنه

در سال‌های اخیر شاهد مسائل سیاسی مصر از نزدیک بـوده و با اکثر فعالان سیاسـی و مقام‌های دولتی قاهره دیدار داشته است. باور دارد که گروه «اخوان‌المسلمین» به‌دلیـل عدم تـوان جـذب نیروهای مختلف سیاسـی به سـوی خود و تشـکیل ائتلافی فراگیـر، ناکارآمدی در عرصـه اقتصـاد و دامن‌زدن به تنش میـان مذهبی‌ها و غیرمذهبی، علت اصلی ناکامی دولت «محمد مرسـی» و ایـن جریان بود. در وضعیت کنونی ایجادشـده، ارتش مصر را نیز به‌دلیل عدم پذیرش توصیه سفرا و مقام‌های غربی در زمینه عدم سـرکوب معترضان مقصر می‌داند. پروفسور «باب بوکر»، سفیر پیشین استرالیا در کشورهای منطقه از جملـه اردن (۹۲-۱۹۸۹) و مصر (۰۸-۲۰۰۵) در گفت‌وگو با «شـرق» از خطاهای اخوان‌المسـلمین و ارتش مصر، چشـم‌انداز مصر با کشورهای عربی و غربی و چالش‌های پیش‌روی مصر در سال‌های آینده گفت.

به‌عنـوان سـفیر پیشـین اسـترالیا در مصـر، آیا با رهبران اخوان‌المسـلمین دیداری داشته‌اید؟ آیا فکر می‌کنید اخوان‌المسـلمین جمعیتی یکپارچه است یا در درون آن اختلاف‌نظر میان اعضا وجود دارد؟

زمانـی کـه من سـفیر کشـورم در مصر بـودم بنا بر مسـئولیتی که داشتم با جریانات سیاسی و اجتماعی در تماس بـودم. در فاصله سـال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۰۸ من با اعضای ارشد اخوان‌المسلمین دیدار داشتم و به گرمی و با روحیه میهمان‌نوازانه مرا به دعوت می‌پذیرفتند.

مـن از این موضـوع آگاه بودم که طیف وسـیعی از دیدگاه‌ها در درون اخوان‌المسلمین به خصوص در قبال رویکـرد دولت مصر وجود دارد. بخشـی از تعارض‌های فکـری در درون اخوان‌المسـلمین ناشـی از تفاوت‌های نسلی میان رهبری و مؤسسان جمعیت اخوان‌المسلمین و اعضای جوان‌تر آن است و در مواردی اختلافات بر سر اسـتدلال‌هایی در این باره اسـت که اخوان‌المسلمین تا چه میزان بایـد خود را با محدودیت‌هـا و نقض حقوق بشـری که اعضا و هواداران آن گروه متحمل می‌شـوند ،انطبـاق دهـد. این موضـوع احتمـالا اصلی‌ترین دلیل محدودشـدن قابلیت تعامل سـازنده اخوان‌المسلمین با سـایر بخش‌های جامعه مدنـی و گروه‌های فعال در عرصه سیاسی مصر است.

بـه نظرتـان اقدامـات مثبـت و منفـی اخوان‌المسلمین و ارتش مصر در طول سال‌های اخیر چه بوده‌اند؟ آیا می‌توان اخوانی‌ها را مسئول شرایط جاری ایجادشده در مصر دانست؟

اخوان‌المسـلمین پس از سـقوط پرزیدنـت مبارک، به‌عنوان منسجم‌ترین و مؤثرترین نیروی سیاسی در مصر برخاست اما به دلایلی که پیش‌تر ذکر کردم نتوانست به خوبی مسـئولیت‌های خود را در زمان در دسـت داشتن دولت به انجام برسـاند و آمادگـی لازم در این عرصه را از خود نشان دهد.

اگرچـه اخوانی‌ها لـزوم همکاری اجرائـی با ارتش مصر و اعطای برخی امتیازات بیشـتر به ارتش در قانون اساسـی جدید را به رسمیت شـناختند اما در اتخاذ یک رویکرد سیاسی فراگیر که بتواند حمایت سایر بخش‌های بااهمیت نظام سیاسی مصر را به سوی خود جلب کند، شکست خوردند.

اقدامات اخوان‌المسلمین باعث افزایش شکاف میان مصری‌هـای متعهد به هویت اسـلامی با گـروه دیگری شـد که علاقه‌ای به تأکید بر این هویت نداشتند. بسیاری از مصری‌هـا از عملکرد اقتصـادی دولت جدید ناراضی بودنـد و برخی دیگر از این موضوع می‌ترسـیدند که یک دولـت اسـلامی تصمیم بـه مداخله در امور شـخصی و فـردی آنان داشـته باشـد. به همین دلیـل هم ارتش و هـم اکثریـت جمعیـت مصر اعتمادشـان بـه دولت اخوان‌المسـلمین تحت ریاسـت «محمد مرسی» را در اواسط ۲۰۱۳ میلادی از دست دادند.

نظر شـما درباره رویکرد کشـورهای غربی و عربی درباره تحولات اخیر مصر چیست؟

هنوز هم مسـائل پرچالشی وجود دارند که موجبات نگرانی کشـورهای غربی و عربـی را درباره مصر فراهم آورده‌انـد. از هر چهـار عرب یک نفر مصری اسـت. این موضوع نشـان می‌دهـد مصر مهم‌ترین کشـور عربی از نظر سیاسی، فرهنگی و همچنین تعامل با سازمان ملل متحـد و نهادهای چندجانبه اسـت. در نتیجه موقعیت استراتژیک حیاتی‌ای که مصر برای جهان عرب دارد کمتر از اهمیت آن کشور برای اروپا، شمال شرق آسیا و ایالات متحده نیست.

طبیعی اسـت عربسـتان سـعودی و امارات متحده عربـی به‌دنبال ثبات در مصر به‌عنوان مؤلفه‌ای ضروری به‌منظور تأمین امنیت خودشـان هستند و مطابق با این هدف عمل می‌کنند. همچنین طبیعی اسـت برای مصر داشتن روابط حسنه با کشورهای عضو شورای همکاری خلیج‌فارس به‌منظور رفع چالش‌های اقتصادی، سیاسی و مالی حائز اهمیت است.

برای کشـورهای غربی، پرسـش اساسـی این است که باید چه رویکردی اتخاذ شـود تا طیف وسـیع‌تری از ملاحظـات در نظر گرفته شـوند. در میان این ملاحظات منافع استراتژیک و مسائل امنیتی در زمانی که منطقه‌ای در معرض تهدیدات گوناگون قرار دارد و در شـرایط عدم قطعیتی جدی به‌سـر می‌بـرد، از اولویـت برخوردارند. بااین‌حال، این کشورها مایل به ایجاد ارزش‌های هنجاری مشـترک و دغدغه‌ای بین‌المللی در روابط دوجانبه خود با مصر و سایر کشورهای منطقه هستند.

پرونده حقوق بشر در مصر درحال‌حاضر یک نگرانی عمده اسـت، دسـت‌کم بدیـن خاطر کـه درپیش‌گرفتن رویکرد سـرکوبگرانه در قبال صداهای مخالف سیاسـی احتمالا بـه تداوم ناامنی در مصر پس از سـقوط دولت مرسـی خواهد انجامید. بااین‌حـال، جنبه‌های مختلفی در مورد رابطه با مصر وجود دارد و اکنون این اسـتدلال وجود دارد که هم‌زمان با تلاش‌های بیش‌تر برای تقویت همکاری‌های تجاری و سـرمایه‌گذاری با مصر که منجر به افزایش نرخ رشـد اقتصادی در آن کشور خواهد شد، تلاش‌هایـی در زمینه نگرانی‌های مرتبط با حقوق بشـر نیز می‌تواند صورت گیرد تا از این طریق هم دغدغه‌های امنیتی و هم مسائل حقوق بشری موردتوجه قرار گیرند.

بااین‌حال، تمرکز کلی غرب در راستای تقویت نهادها در مسـیری اسـت که روابط سـازنده و مثبت در سطح دولـت و در سـطح فراتـر از آن در سـطح روابـط میان دولت‌ها برقرار شود.

پیش‌بینـی شـما دربـاره آینـده مصـر در دوره ریاست‌جمهوری «سیسی» چیست؟

۵۰ سال پیش زمانی که از «چو آن لای» سیاست‌مدار چینـی نظرش را درباره انقلاب فرانسـه جویا شـدند، او پاسـخ داد هنوز برای اظهارنظر بسـیارزود است. من نیز تفکر مشـابهی را درباره مصر از زمان تحولات سال ۲۰۱۱ آن کشور دارم.

بایـد گفت باور بـه گذرابودن بی‌نظمی و آشـوب در مصر، لیبی، سـوریه، یمـن و عراق امکان‌پذیر اسـت اما تحقق این امر مستلزم تأکید دوباره بر ارزش‌ها و پیشرفت هم‌زمان با ایجاد توازن میان رهبری سیاسـی، کمک‌های خارجی و به‌رسمیت‌شـناختن ضرورت هماهنگی بسیج سیاسی به همراه رشد اقتصادی پایدار است.

بااین‌حال، شـواهد تاریخی و رویدادهای معاصر، هر دو، چشـم‌انداز تیره‌وتارتری در مقابل مـا قرار می‌دهند. ترکیبی از تغییرات اجتماعی، اختلال در کارکرد سیاسـی و اضطـراب و تنش اقتصادی و زیسـت‌محیطی نشـان می‌دهنـد کـه احتمالا در یک دهه پیـش‌رو، مصر و اکثر کشـورهای جهان عرب بـه تجربه ضعـف اقتصادی و سیاسی خود ادامه خواهند داد.

بـه نظرتـان چـه میـزان از جمعیـت مصـر از اخوان‌المسلمین حمایت می‌کنند؟

بـرآورد قطعی میـزان حمایت از اخوان‌المسـلمین ناممکن است. این موضوع چه برای حال حاضر و چه در دوران بحران سیاسـی در فاصله سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۳ میلادی صدق می‌کند. بااین‌حال، این حمایت را آشـکارا می‌توانیـد در زمان صحبت با شـهروندان عادی مصری احساس کنید.

اخوان‌المسـلمین تا دوران سقوط دولت «مرسی» از حمایت عمومی برخوردار بود، چراکه توانسته بود چهره یک بدیل سیاسـی در مقابل فساد و جاه‌طلبی‌های رژیم مبـارک را بـه نمایش بگـذارد و بخشـی از این موضوع به‌دلیـل حضور فعالانه‌تر اعضای آن گروه در میان مردم در مقایسه با دولت یا سایر احزاب سیاسی مخالف بود.

با وجود این، در بسیاری از مناطق روستایی که سطح سـواد پایین است، اخوان‌المسـلمین ضرورتا از حمایت قوی‌تری نسبت به میزان حمایتی که از گروه‌های سلفی یا سـایر نیروهای سـنتی وجود دارد، برخوردار نیسـتند. همچنیـن یکـی از اصلی‌تریـن دلایل کاهـش حمایت از اخوان‌المسـلمین، عـدم موفقیت آن گـروه در بهبود وضعیـت اقتصـادی مصری‌ها بود. در نتیجه، بسـیاری از حامیـان دیروز اخوان‌المسـلمین به سـمت پرزیدنت سیسی سوق پیدا کردند، چراکه از عملکرد دولت مرسی ناراضی بودند و امید داشتند به اینکه دولت جدید بتواند قدرتمندتر عمل کند.

آیا حمایت قطر و ترکیه از اخوان‌المسـلمین مؤثر اسـت؟ آیا فکر می‌کنید آنان می‌توانـد رابطه خود با دولت مصر را بهبود بخشند؟

بعیـد اسـت تـا زمانـی کـه رویکـرد طرفیـن بـه اخوان‌المسـلمین در وضعیت کنونی ادامه داشته باشد، بهبود قابل‌توجهی در روابط مصر و ترکیه حاصل شـود. ترکیه تحت ریاسـت‌جمهوری «رجـب اردوغان»، خود را صـدای هدایت‌کننـده برای مدرنیته اسـلامی قلمداد می‌کند که موظف اسـت لزوم احترام به حقوق سیاسی اخوان‌المسـلمین و حامیان آن را بیان کند. این دیدگاه از نظر دولت مصر کاملا غیرقابل پذیرش اسـت. وضعیت در قبال قطر تا حدودی متفاوت اسـت، چراکه کشـوری عربی اسـت و از روابط نزدیک‌تر با عربسـتان سـعودی بهره می‌برد. عربستان‌سعودی به‌نوبه خود نگرانی‌هایی برای ایجاد سـطحی از انسجام بیشتر در میان کشورهای عربی در مقابل وضعیت ناامن منطقه‌ای دارد. شـواهد متعددی وجود دارند که نشان می‌دهند قطر در ماه‌های اخیر از بیان نظرات تحریک‌آمیز و برقراری ارتباط نزدیک‌تر با اخوان‌المسلمین، خودداری کرده است. طرف مصری نیز احتمالا با خواسـته عربستان سـعودی برای کاهش تدریجی تنش با قطر، موافقت خواهد کرد.

به‌عنـوان یک دیپلمات باتجربـه، به نظرتان مانع اصلی در راه رسیدن کشورهای خاورمیانه به‌خصوص مصر به دموکراسی چیست؟

هماننـد اکثر کشـورهای جهـان عرب، مصـر نیز در میانـه زوال نظـم اقتدارگرایانه و ظهور مدلـی فراگیر و قدرتمند از مدرنیته عربی قرار گرفته اسـت. دراین‌میان، آثار آسـیب‌زننده خشـونت واردشـده بـر جوامع عرب، زوال اقتدار دولت‌هـای کلیدی در جهان عرب، تغییرات غیرقابـل توقف، فشـار جمعیتی و آموزشـی و تحولات ایجادشده در حوزه ارتباطات، همگی عواملی کلیدی در شکل‌دادن به چشم‌انداز مصر هستند.

سـرکوب در دوران زمامـداری مبـارک، صرفـا سیاسـت‌های ایجـاد خفقان نبـود، بلکه تـداوم خلأ در جامعـه مدنی معنی‌دار بـود. این خطر وجـود دارد که تـداوم سـرکوب و نفـی حضـور اسـلام‌گرایان در مصر به‌خصوص نبودن راهکاری مشـروع بـرای بیان نظرات آنـان در عرصه سیاسـی و احتمال کاهـش انگیزه برای فعالیت سـایر گروه‌های سیاسی به‌منظور بازیابی دوباره ارزش‌هـای فراگیر و قانون‌گرایانه، سـبب شـود تا انرژی طبقه متوسط مصر سرکوب شود.

چنین چالش‌هایی می‌توانند کنترل شوند به‌خصوص در صورتی که رشد اقتصادی بتواند به درجه‌ای برسد که به‌تدریج از فشـار نرخ بالای تورم و بیکاری تحمیل‌شـده بر شـهروندان مصری بکاهد. بااین‌حال، با گذشت زمان، نتایج چنین روندی بیشـتر خواهد بود؛ اگر روشنفکران و اصلاح‌طلبان مجبور به خودسانسوری نباشند و از عرصه سیاسـی خارج نشوند و به کشورهای غربی یا کشورهای کمترسرکوبگر در جهان عرب مهاجرت نکنند.

عواقب ازدسـت‌رفتن سـرمایه فکری، ممکن اسـت برای یک نسـل احسـاس نشـود بااین‌حال، اثرات فوری آن به‌خوبـی فضای میان دولت و جامعه را پر می‌کند و سبب می‌شود تا افراد به‌جای حضور در عرصه سیاست، به مقابله با دولت تمایل پیدا کنند.

بـه نظرتـان داعـش تهدیدی واقعی بـرای مصر است؟

داعش و سـایر گروه‌هـای جهادی، تهدیدی آشـکار علیه جامعه مصر هسـتند و سبب می‌شوند تا عملکرد اقتصادی آن کشـور در حوزه‌های کلیدی به‌خصوص در بخش گردشـگری محدود شـود. بااین‌حـال، نگاهی به آینده نشان می‌دهد خطر این موضوع نسبت به گذشته، بیشتر است؛ به‌خصوص آنکه احساس ازخودبیگانگی و به حاشیه رانده‌شدن در جوامع عربی و همچنین در میان مسـلمانانی که در جوامع غربی زندگی می‌کنند کاهش خواهد یافت.

دریچه

گریه بر یکپارچگی عراق

شرق

● هفته گذشـته کمیته تسـلیحاتی کنگره آمریکا با پیشـنهاد «مک تورنبـری» پیش‌نویس لایحه‌ای را مبنی بر تسـلیح کردها و اعراب سـنی در کنگره این کشـور به تصویب رسـاند. در این پیش‌نویس آمده است که دولت آمریکا ۷.۵ میلیون دلار را به شکل کمک‌های نظامی مشروط به کردها و اعراب سـنی اختصاص می‌دهد. هرچند پیش‌نویس این لایحه در مراحل اولیه خود بوده و کامل نشده اما واکنش‌های سـریع و متفاوتـی را تا کنون به‌دنبال داشته است.

ائتـلاف شـیعی در پارلمـان عـراق کـه از آن به ائتـلاف ملی یاد می‌شـود روز شـنبه گذشـته بـه مخالفـت و رد ایـن لایحه پرداخـت. با توجه بـه تنش‌آلودبـودن جـو بحـث و تصمیم‌گیـری، نماینـدگان کـرد و اعراب سـنی نشسـت پارلمان را تـرک کردنـد و در رای‌گیـری بر سـر این لایحه شـرکت نکردند. ایـن واقعه در نوع خـود رویداد منحصربه‌فردی بود، اما بدون شک آخرین رویداد از این دست نیز نخواهد بود.

برخی از رهبران شیعی مخالفت خود را با این لایحه فراتر بـرده و تهدید کردند که در مخالفت با این لایحه به بسـیج میلیشـیاهای خود دست زده و منافـع آمریـکا را هدف قـرار می‌دهند. اما اقدامات دولت «حیدرالعبادی» و وزارت خارجه نیـز در این میان اسـتثنا نبـوده و منعکس‌کننده مواضـع شـیعیان بـه همان نحـوی بـود که از آنـان انتظـار می‌رفـت. در میان مراجع شـیعی نیز همین موضع -به اسـتثنای «محمدالحسـنی الصرخـی» که آشـکارا به تسـلیح اعراب سـنی فتوا داد- تکرار شـد. بدون گمـان کردها، بعد از آنکه وعده‌های فراوان دولت مرکزی در حمایت از نیروهای پیشـمرگه تحقـق نیافت از این لایحه استقبال کردند. اعراب سـنی نیز باوجود احتیاط و داشتن نظراتی نسـبت به برخی از جزئیات این لایحه، از آن اسـتقبال کردند. این عده نیز شـامل اعراب سـنی مسـئول در حکومت عبـادی و نیز انجمن‌هـای محلی و قبایلی هسـتند که توسـط داعش مورد حمله قـرار گرفته و بعد از آنکه به این نتیجه رسـیده‌اند که حکومت عبادی مصمم به تسـلیح آنها نبوده و مخالف رسیدن کمک به آنهـا در مقابل جنـگ علیه داعش اسـت از این لایحه اسـتقبال کرده‌اند. اما دراین‌میان، با وجود اینکه این لایحه به تسـلیح دو گروه محدود شده اسـت، همـگان را با یـک آزمون جدیـد مواجه می‌کند. حکومت عبادی باید همه تعهدات خود را به اعراب سـنی که شـامل تعهدات سیاسی و حقوق بشری هستند، به انجام برساند که تسلیح اعراب سـنی را نیز شـامل می‌شـود. دراین‌میان اعراب سـنی نیز باید به انسـجام صفوف خود از طریقی دسـت زنند که حاکمیت ملی این کشـور را تضعیف نکنند. اکنـون کنگره آمریکا در مقابل اعراب سـنی به دولـت عبادی اطمینـان مجدد داده اسـت، از ایـن‌رو انتظار مـی‌رود تلاش‌های آمریـکا برای تصویـب این لایحه تـداوم یابد. اما دراین‌میـان تنها کاری که اعراب سـنی می‌توانند انجام دهند، اتخاذ یک موضع واحد بوده اسـت و دسـتیابی به این امر نیز تنها از طریق رتق‌وفتق امور داخلی امکان‌پذیر است که دیگر یک مسئله اختیاری یا لوکس به‌شمار نمی‌رود. درحال‌حاضر نیز این امر مسـئله‌ای واجب و وظیفه‌ای نه‌فقط بـرای حفاظـت از منافع بلکه بـرای حفظ عراق به‌شمار می‌رود.

جدول ۲۲۵۶ ■ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱ - از آثـار داسـتانی بلنـد مصطفـی مسـتور، نویسـنده معاصر کشـورمان- گفت‌وگوی خودمانی ۲- شب‌پره- جلاد استالین- شهری در استان همدان ۳- پیشـوا- مغـازه‌دار- فرمانروایـان ۴- به‌نفـع او- کشوری در قاره سـیاه در همسایگی لیبی و الجزایر- متنفر و بیزار ۵- رختکن حمام‌های قدیمی- پژواک- ذره بـاردار ۶- پرهیـزگاری- آن‌گونه- علم به احکام شـرع ۷- زردک- فیلسـوف مشـهور ایرانـی در قرن یازدهم- راه کوتاه‌تر ۸- نام درختی در آسمان هفتم- زشـتی- مربوط به هجرت ۹- به پـدر و مادر خود... مگـو- فرزند بزرگ امام‌حسـین(ع) و شـهید کربلا- مقابـل آمدن ۱۰- آگاه باش- عجلـه و تندی- مارال ۱۱ - همسـر حوا- فیلم خنده‌دار- داغ‌ترین قسـمت داخلـی زمین ۱۲- سـخت و مشـکل- نتیجه گرفته شده- خدای درویش ۱۳- بادها- قهوه‌خانه فرنگی- امتداد ۱۴- خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران- شب سی‌ام آذر- داسـتان بلند ۱۵- دانه معطر- بلندترین آبشار قاره آسیا که در ژاپن قرار دارد.

عمودی:

۱- از ارتفاعات بسـیار زیبای لرسـتان- اتوبان ۲- هزینـه زندگـی همسـر و فرزندان- موفـق در انجام کاری- سال آذری ۳- سـازمان تجارت جهانی- دور از انتظـار- مرطـوب ۴- ناممکـن- مقـدار کمـی از نوشـیدنی - داروغـه ۵ - واحدی بـرای اندازه‌گیری طول- مؤسـس سلسـله مغول‌هـای ایـران- تکرار حرفی از الفبا ۶- مقابل روز- دوزخ- رهبر قزاق‌های روسـی و فاتح سـیبری ۷- صدای خنده بلند- به ذهن افکنـدن- ضربـه‌ای در بدمینتـون ۸- پدربـزرگ- از ورزش‌های گروهی- هریک از طبقات هفتگانه آسمان ۹- گلـی زیبا- گفت‌وگو- نام قائم‌منتظر(عج) ۱۰- پایه و اسـاس- رهن‌دهنـده- اشـاره بـه دور ۱۱- زمینـه- حشـره‌ای با چشـمان برجسـته- بالین ۱۲- قسـمتی از جمجمـه- بـازرگان- دادوسـتدکردن ۱۳- دسـتور و فرمـان- آسـایش- آسـمان ۱۴- دشـواری در کار- نمایش‌نامـه متنـوع- دشـنام‌گو ۱۵- پاشیده‌شـده- دوره‌ای از عمر انسان.

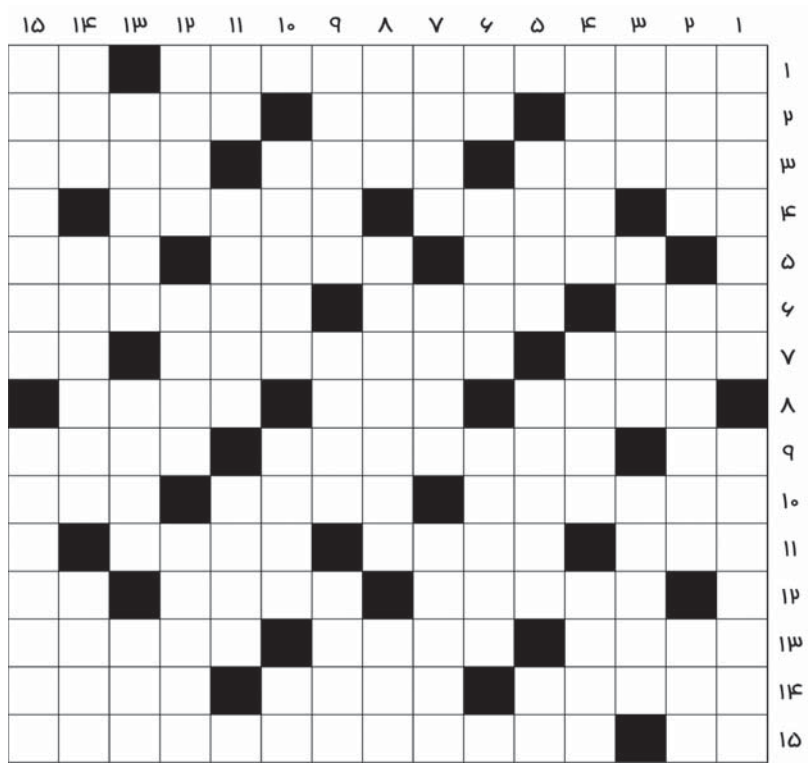

حل سودوکو سخت

۵	۱	۹	۳	۲	۶	۷	۸	۴
۷	۳	۲	۸	۴	۱	۵	۹	۶
۴	۶	۸	۷	۵	۹	۱	۳	۲
۱	۸	۴	۲	۶	۷	۹	۵	۳
۲	۹	۳	۵	۸	۴	۶	۱	۷
۶	۷	۵	۹	۱	۳	۴	۲	۸
۸	۴	۷	۱	۹	۲	۳	۶	۵
۹	۵	۶	۴	۳	۸	۲	۷	۱
۳	۲	۱	۶	۷	۵	۸	۴	۹

حل سودوکو ۱۲۵۲

۹	۳	۵	۴	۶	۸	۲	۱	۷
۱	۲	۶	۵	۷	۹	۸	۴	۳
۴	۸	۷	۱	۲	۳	۶	۵	۹
۵	۴	۲	۶	۳	۱	۹	۷	۸
۶	۷	۹	۸	۴	۲	۱	۳	۵
۳	۱	۸	۷	۹	۵	۴	۶	۲
۲	۹	۱	۳	۵	۴	۷	۸	۶
۸	۶	۳	۹	۱	۷	۵	۲	۴
۷	۵	۴	۲	۸	۶	۳	۹	۱

جدول ۲۲۵۵

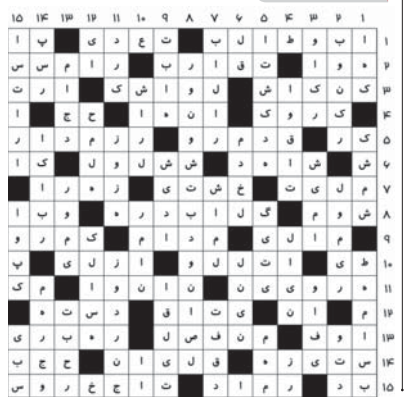

سودوکو سخت ۱۲۵۳

۹			۳		۷			۶
	۷	۶			۹			
۱	۲				۵			
	۴				۱	۸	۵	
۸		۷					۳	
		۱	۲			۴		
	۶		۹		۲			۱
		۳	۵	۸				
۷			۴				۲	

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

سودوکو ۱۲۵۳

	۷	۶		۳	۵		۴	
۳	۲		۹					۸
	۹	۸			۱		۶	۳
		۱	۵			۶		۷
			۴	۱		۲	۳	
	۳	۷				۴	۹	
	۸			۵	۶	۷	۱	
۶				۲		۳	۵	۹
۷	۵					۸	۲	

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.